

EnergieNed

Ministerie van Economische Zaken

Convenant Energiebesparing bestaande gebouwen (“Meer met Minder”)

Partijen:

1. De Minister voor Wonen, Wijken en Integratie, mevrouw drs. Ella Vogelaar, te dezen handelend als bestuursorgaan;
2. De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw dr. Jacqueline Cramer, te dezen handelend als bestuursorgaan;
3. De Minister van Economische Zaken, mevrouw M.J.A. van der Hoeven, te dezen handelend als bestuursorgaan;

Partijen 1 tot en met 3 gezamenlijk te noemen: “het Rijk”,

4. De vereniging Bouwend Nederland, statutair gevestigd te Zoetermeer, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter, de heer mr. drs. L.C. Brinkman, hierna te noemen “Bouwend Nederland”;
5. De vereniging UNETO-VNI, statutair gevestigd te Zoetermeer, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter, de heer ir. M. Engels, hierna te noemen “UNETO-VNI”;
6. De in bijlage 1 opgenomen energieretailbedrijven, gevestigd in Nederland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.G.M. Alders, voorzitter van EnergieNed statutair gevestigd te Arnhem en de heer J.F.M. van Dijk, voorzitter van VME, statutair gevestigd te Den Haag, hierna te noemen: “de energieretailbedrijven”;

Partijen 4 tot en met 6 gezamenlijk te noemen: “de initiatiefnemers”.

In overweging nemende dat:

- a. alle partijen het belang van energiebesparing zien, vanwege het klimaat en de voorzieningszekerheid;
- b. energiebesparing in woningen en andere gebouwen daarbij diverse extra voordelen biedt zoals verlaging (woon-)lasten, verhoging comfort en verbetering van de kwaliteit van gebouwen;
- c. investeerders – in casu de gebouweigenaar en gebouwgebruikers - een cruciale rol spelen in de keuze om tot energiebesparing over te gaan;
- d. veel energiebesparende maatregelen die zich snel terugverdienen, thans echter niet door burgers en bedrijven vanzelfsprekend worden genomen;
- e. het van belang is ook het nemen van meer innovatieve maatregelen te stimuleren;
- f. vooral voor energiebesparing in de gebouwde omgeving een integrale gezamenlijke aanpak nodig is vanwege het karakter van deze sector (veel gebouweigenaren die moeilijk door slechts één partij benaderd kunnen worden);
- g. voor een duurzame economische groei van belang is, dat er een structurele markt voor energiebesparing in gebouwen ontstaat, waarbij energie-, bouw- en installatiebedrijven zich inzetten voor het leveren van daarop afgestemde diensten en producten;
- h. consistentie van overheidsbeleid, regelgeving en beschikbare middelen randvoorwaardelijk is voor het tot stand komen van een structurele markt voor energiebesparing;
- i. het Kabinetsprogramma Schoon en Zuinig in 2020 een CO2 reductie van 6 tot 11 Megaton per jaar in de gebouwde omgeving beoogt;
- j. partijen het belang erkennen van de introductie van duurzame energie maatregelen in de gebouwde omgeving
- k. de Nederlandse overheid gehouden is de Europese richtlijn Energie-efficiency en energiediensten [2006/32/EC] uit te voeren;
- l. in het kader van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (2002/91/EG) in Nederland het energielabel voor woningen en andere gebouwen is ingevoerd per 1 januari 2008 middels het Besluit en de Regeling energieprestatie gebouwen en de partijen dit energielabel willen gebruiken als aangrijpingspunt voor het stimuleren van de verbetering van de energieprestatie van gebouwen;
- m. vanuit het energietransitie proces door het Platform Energietransitie Gebouwde Omgeving (PeGO) een energiereductie plan is geïnitieerd dat ten grondslag ligt aan de Meer met Minder aanpak;
- n. in het Onderhandelaarsakkoord van de minister voor WWI en Aedes van 17 september 2007 afspraken zijn gemaakt over energiebesparing in de woningvoorraad, die afspraak in het kader van dit convenant separaat zal worden uitgewerkt, de omvang van die afspraak 24 PJ betreft van de totale doelstelling uit dit convenant en Aedes en de minister voor WWI de intentie hebben om over die uitwerking gezamenlijk met de Nederlandse Woonbond tot

- overeenstemming te komen en Aedes dan als mede initiatiefnemer van het programma Meer met Minder tevens partij wordt in dit convenant;
- o. in het Duurzaamheidsakkoord de rijksoverheid en het bedrijfsleven afspraken op hoofdlijnen hebben gemaakt over het terugdringen van broeikasgassen, energiebesparing en hernieuwbare energie, die in sectorakkoorden zullen worden uitgewerkt;
  - p. het Rijk en de VNG afspraken hebben gemaakt in het Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk;
  - q. het Platform Bewoners en duurzaam bouwen een aanpak "Nederland Bespaart!" heeft ontwikkeld, gericht op stimulering van vraag naar en behoefte aan energiebesparende maatregelen bij huurders, eigenaar-bewoners en verenigingen van eigenaren, die aansluit op het "Meer met Minder-programma".

Komen overeen als volgt:

Artikel 1 Doel

1. Met dit convenant wordt beoogd ten opzichte van de "Referentieramingen energie en emissies 2005-2020" d.d. 1 januari 2005 van ECN in 2020 een additionele gebouw- en installatiegebonden energiebesparing in bestaande woningen en andere gebouwen te realiseren van ten minste 100 PJ.

Er wordt naar gestreefd dit doel in de volgende stappen te bereiken:

Doel	2011	2015	2020
Bespaarde PJs	16	50	100

2. Partijen willen het beoogde doel bereiken door een gemeenschappelijke aanpak gericht op ontwikkeling van een structurele markt voor energiereductie in gebouwen (ook te noemen: "het Meer met Minder-programma"), ondersteund door flankerende maatregelen van de overheid.
3. Bij het nastreven van het beoogde doel worden de volgende prestatie-indicatoren gehanteerd:
  - a. tot en met 2011 wordt de energiestatistiek van minimaal 500.000 bestaande woningen en andere gebouwen verbeterd naar de conform de Regeling energiestatistiek gebouwen bepaalde energieklassen (hierna: "energielabel") B of verbeterd met minimaal twee klassen in het energielabel.
  - b. Het definitieve aantal vanaf 2012 te verbeteren woningen en andere gebouwen dat jaarlijks nodig is om de doelstelling te realiseren, wordt bepaald op het evaluatiemoment in 2010, zoals aangegeven in artikel 5, vierde lid.

Bij de indicatoren bedoeld onder a. en b. zal worden gestreefd naar maximale prestaties in de verbeteringen in de energielabels. Indien de verbetering als bedoeld onder a. en b. niet bereikt wordt, zal worden bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn. De definitieve aanpak – ten minste energielabel B en/of twee labelklassen - wordt na een pilot periode in 2008 bepaald.

Daarnaast spannen partijen zich in om bij het nastreven van het beoogde doel tevens invulling te geven aan de duurzame energiedoelstelling voor de bestaande gebouwde omgeving van de overheid om 100.000 woningen tot en met 2011 van duurzame energiemaatregelen te voorzien.

Artikel 2 Inspanningen van de initiatiefnemers

1. De initiatiefnemers werken met de andere convenantpartners samen volgens een gezamenlijke aanpak, waarin het ontwikkelen van een structurele markt voor gebouwgebonden energiebesparingsdiensten en –producten in de gebouwde omgeving centraal staat. Deze aanpak, die is toegesneden op het verbeteren van de energieprestatie van de aantallen woningen en gebouwen zoals genoemd in artikel 1, derde lid en waarvoor een plan wordt ingediend zoals genoemd in artikel 5, tweede lid, voorziet er in dat:
  - a. de belemmeringen worden weggenomen die investeerders ondervinden om energiebesparende maatregelen en duurzame energiemaatregelen in hun gebouw te treffen;
  - b. investeerders geïnformeerd worden over het nut en de noodzaak van energiebesparende maatregelen¹ alsmede gemotiveerd worden om over te gaan tot het nemen van energiebesparende maatregelen en ontzorgd worden bij de uitvoering hiervan. Specifieke activiteiten betreffen in ieder geval:
    - i. bewustwording door uitvoerige en bestendige informatie via een communicatiecampagne, communicatie door convenantpartners en programma-informatie (o.a. call centre, website);
    - ii. maatwerkadvies volgens BRL 9500 die als uitgangspunt lastenneutraliteit hanteert, aangevuld met specifieke eisen ten aanzien van een gezond binnenklimaat;
    - iii. een één-loket benadering waar de investeerder de totale begeleiding van de uitvoering, incl. maatwerkadvies, financiering en subsidieaanvragen, aan kan uitbesteden;
    - iv. het ontwikkelen van een markt voor financieringsmogelijkheden die investeerders in staat stelt om energiebesparende maatregelen te financieren;
    - v. waarborgen voor uitvoeringskwaliteit, de kwaliteit van het binnenklimaat en de opzet van een onafhankelijke geschillenprocedure met mogelijkheid tot uitsluiting van deelname

---

¹ Waar gesproken wordt over energiebesparende maatregelen wordt ook duurzame energiemaatregelen bedoeld

- van uitvoerders aan Meer met Minder, indien de overeengekomen kwaliteitsaspecten niet worden behaald;
- vi. het verstrekken en afmelden van het energielabel;
  - vii. verdere stimulering van energiebesparing bij de eigenaren en bewoners bij het bewonen van woningen door het uitreiken van een energiebewustwordingspakket en het op verzoek plaatsen van op afstand uitleesbare meters en het gedurende een jaar maandelijks verstrekken van gebruiksgegevens.
- c. bedrijven van de betrokken uitvoerende branches worden geïnformeerd over het marktpotentieel en worden gestimuleerd om hun diensten en producten aan te bieden binnen het Meer met Minder-raamwerk. Specifieke activiteiten betreffen in ieder geval:
- i. het verstrekken van informatie over het Meer met Minder-programma (website, presentaties, brochures, publicaties e.d.);
  - ii. het opzetten en aanbieden van trainingen voor uitvoerende partijen met betrekking tot:
    - de opzet en uitwerking van het Meer met Minder-programma;
    - de rollen die uitvoerende partijen binnen dat programma kunnen vervullen (uitvoerende partij, regisseur, adviseur);
    - de voorwaarden die het programma aan uitvoerende partijen stelt om één of meer van de genoemde rollen te vervullen (kwaliteitstandaards, gezond binnenklimaat, klachtenafhandeling, e.d.);
    - het overdragen aan uitvoerende partijen van de kennis en hulpmiddelen die nodig zijn om aan bedoelde voorwaarden te kunnen voldoen;
    - de faciliteiten die het programma aan uitvoerende partijen biedt om één of meer van genoemde rollen te vervullen;
  - iii. het opzetten van een informatiepunt voor aanbieders van Meer met Minder-producten en –diensten;
  - iv. het verstrekken van informatie over de ontwikkeling van vraag naar en aanbod van Meer met Minder-producten en –diensten;
  - v. het stimuleren van samenwerking van (met name kleinere) marktpartijen uit de betrokken branches (bouwers, installateurs, na-isolatiebedrijven e.d.) waardoor het aantal aanbieders van Meer met Minder-producten en –diensten toeneemt;
  - vi. het verlenen van extra ondersteuning aan 'Meer met Minder-koploperbedrijven' in de aanloopjaren van uitvoering van het Meer met Minder-programma.

2. De initiatiefnemers nemen verder de volgende verplichting op zich:
  - a. Bouwend Nederland spant zich conform het gestelde in bijlage 2 in, dat zoveel mogelijk bouwbedrijven werken volgens de richtlijnen van “het Meer met Minder-programma” en zich daarvoor als deelnemend bedrijf kwalificeren en laten registreren;
  - b. UNETO-VNI spant zich conform het gestelde in bijlage 2 in, dat zoveel mogelijk installatiebedrijven werken volgens de richtlijnen van “het Meer met Minder-programma” en zich daarvoor als deelnemend bedrijf kwalificeren en laten registreren;
  - c. de energieretailbedrijven nemen op zich hun klanten rechtstreeks te informeren over het “Meer met Minder-programma” en verlagen –indien gewenst- direct de voorschotnota van die klanten waarbij conform het “Meer met Minder-programma” energiebesparende maatregelen zijn getroffen. Bij die klanten die conform het “Meer met Minder-programma” energiebesparende maatregelen hebben getroffen laten zij voorts –indien gewenst- aansluitend aan de realisatie zonder extra kosten een op afstand uitleesbare meetinrichting plaatsen en geven zij op verzoek en indien technisch mogelijk gedurende een jaar tenminste eens per maand elektronisch informatie over het verbruik en eventueel verdere besparingsmogelijkheden. De energieretailbedrijven zullen verder bijdragen aan de verlaging van gedrag- en apparaatgebonden energiegebruik door Meer met Minder-klanten te stimuleren tot aanschaf van zuinige verlichting en apparaten door middel van het gratis beschikbaar stellen van een energiebewustwordingspakket. De energieretailbedrijven dragen conform het gestelde in bijlage 2 de jaarlijkse kosten van deze inspanningen.
3. De initiatiefnemers zullen gedurende de looptijd van het convenant “het Meer met Minder-programma” regelmatig aan leden, burgers c.q. klanten aanbevelen via daarvoor beschikbare communicatiekanalen.

Artikel 3 Inspanningen van het Rijk

1. Het Rijk heeft er reeds voor gezorgd dat per 1 januari 2008 het energielabel bij de verkoop of verhuur van woningen en gebouwen verplicht is.
2. Het Rijk neemt verder op zich:
  - a. in de periode 2008 – 2011 een financiële bijdrage te leveren ter stimulering van energiebesparende maatregelen bij eigenaar-bewoners en kleine particuliere verhuurders. De bedragen hiervoor zijn opgenomen in het “Werkprogramma Schoon en Zuinig” (VROM 7421/september 2007);

- b. ervoor te zorgen dat er uiterlijk per 1 juli 2008 een subsidieregeling effectief is ter stimulering van zon pv-systemen;
- c. ernaar te streven dat er uiterlijk per 1 juli 2008 een subsidieregeling effectief is ter stimulering van duurzame energieopties in de bestaande bouw (HR warmtepomp combi, HRe-ketel, zonneboilers, warmtepompen) en spant zich in via deze regeling voldoende duurzame energieopties zodanig financieel haalbaar te maken dat conform Meer met Minder voldoende woningen en andere gebouwen lastenneutraal op het B-labelniveau respectievelijk een verbetering met twee klassen in het energielabel gebracht kunnen worden;
- d. vanaf 2008 een onderzoek te laten uitvoeren om de normstelling aan de energieprestatie van bestaande woningen en andere gebouwen te verkennen;
- e. per 2009 het Woningwaarderingstelsel aan te passen opdat de energieprestatie van de woning op basis van het energielabel wordt meegewogen, waarbij het Rijk aandacht zal hebben voor de noodzakelijke investeringen van de verhuurder en voor de woonlasten (huur en energie) van de huurder binnen het kader van de separate afspraken die hierover gemaakt worden tussen WWI, Aedes en de Woonbond;
- f. overige aanpassingen in huurregeling en andere regelingen te verkennen, die nodig zijn om de energieprestatie van huurwoningen te kunnen verbeteren en waar nodig deze aanpassingen tot stand te brengen binnen het kader van de separate afspraken die hierover gemaakt worden tussen WWI, Aedes en de Woonbond;
- g. met ingang van 2009 het budget voor de Energie-investeringsaftrek en de Milieu-investeringsaftrek te verruimen oplopend tot 62 miljoen euro in 2011 én op de Energielijst voor de Energie-investeringsaftrek extra maatregelen voor energiebesparing in gebouwen op te nemen opdat bedrijven en instellingen in de gebouwde omgeving hier gemakkelijker gebruik van kunnen maken;
- h. in 2008 de Regeling Groen Beleggen aan te passen opdat hiervan meer gebruik kan worden gemaakt voor energiebesparing in gebouwen;
- i. per 2008 een programma in te stellen voor innovatie en opschaling van nieuwe energiebesparingstechnieken bij nieuwbouw en bij renovatie van bestaande bouw;
- j. medewerking te bevorderen van netbeheerders aan substantiële prioriteitsuitrol van op afstand uitleesbare meetinrichtingen ten behoeve van Meer met Minder-klanten;
- k. om SenterNovem, EnergieCentrum MKB en MilieuCentraal diensten ten behoeve van de uitvoering van "het Meer met Minder-programma" te laten verrichten;
- l. een structurele communicatiecampagne te organiseren en financieren om de Nederlandse burgers te informeren over de noodzaak van energiebesparing en de mogelijkheden die "het Meer met Minder-programma" daartoe biedt;

- m. met het oog op de looptijd van het convenant, de continuïteit van “het Meer met minder-programma” en de bestendigheid van het flankerend beleid van het Rijk ter ondersteuning daarvan, in de periode 2008-2012 een verkenningsagenda op te stellen voor inspanningen van het Rijk voor de periode 2012-2020 en deze uit te voeren.

Artikel 4 Betrokkenheid van representatieve organisaties van gebouweigenaren, huurders en verenigingen van eigenaren

1. Convenantspartijen achten het van groot belang dat representatieve organisaties van gebouweigenaren, huurders en verenigingen van eigenaren de doelstellingen van het Kabinetsprogramma Schoon en Zuinig met betrekking tot energiebesparing in de gebouwde omgeving onderschrijven en een bijdrage leveren aan de uitvoering van “het Meer met Minder-programma”.
2. Convenantspartijen erkennen dat representatieve organisaties van gebouweigenaren, huurders en verenigingen van eigenaren een onafhankelijke en zelfstandige positie innemen die ruimte biedt voor eigen initiatieven op het gebied van energiebesparing richting hun specifieke achterban van gebouweigenaren en huurders. Uitgangspunt is dat deze initiatieven bijdragen aan de doelstellingen van Schoon en Zuinig en “het Meer met Minder-programma” versterken.
3. Convenantspartijen zullen in 2008 het Meer met Minder-programma optimaliseren aan de hand van de resultaten van de uitvoering van concrete pilot projecten en willen representatieve organisaties van gebouweigenaren huurders en verenigingen van eigenaren gedurende 2008 volledig betrekken bij de opzet en uitvoering van de pilotprojecten en hun expertise en ervaringen met de doelgroepen benutten om de aanpak in de praktijk zo effectief mogelijk te krijgen.
4. In de tweede helft 2008 willen convenantspartijen samen met de representatieve organisaties van gebouweigenaren, huurders en verenigingen van eigenaren nagaan op welke wijze de samenwerking vanaf 1 januari 2009 voor de verdere convenantsperiode gestalte kan worden gegeven.

Artikel 5 Periodiek overleg, monitoring, evaluatie en bijsturing

1. Partijen zullen in het eerste jaar drie maal en daarna tenminste eenmaal per jaar gezamenlijk overleg voeren om de voortgang en de effectiviteit van de diverse overeengekomen inspanningen te bespreken en na te gaan in hoeverre bijstelling van aard of wijze van uitvoering van inspanningen nodig en/of wenselijk is (hierna ook te noemen: "het Convenant-overleg")
2. De initiatiefnemers zullen uiterlijk 1 april 2008 het Rijk een jaarplan voor 2008 doen toekomen. Met ingang van 2008 zal de uitvoeringsorganisatie (zie artikel 6) het Rijk jaarlijks in het 4^e kwartaal een jaarplan en een driejarig voortschrijdend meerjarenprogramma doen toekomen. Het meerjarenplan bevat een planning voor het behalen van de te leveren prestaties en de aanpak op hoofdlijnen. Het jaarplan geeft een uitgewerkte aanpak en planning, inclusief de inspanningen van alle initiatiefnemers. Beide plannen bevatten ook een aanbeveling over het noodzakelijke / gewenste flankerend beleid van de overheid.
3. Met ingang van 2008 zal de uitvoeringsorganisatie jaarlijks, eveneens in het 4^e kwartaal, aan het Rijk de voortgang in het bereiken van het doel rapporteren aan de hand van de indicatoren die zijn genoemd in artikel 1, derde lid (alle woningen en andere gebouwen die tenminste energielabel B of een verbetering van twee klassen in het energielabel hebben bereikt). Hierbij zal ook de resulterende energiebesparing worden opgenomen, berekend volgens de Meer met Minder- monitor (op basis van het verschil van de energieindex zoals geregistreerd door SenterNovem). Om kennis op te doen over de effectiviteit van de aanpak vindt in de opbouwfase tot 2011 ook monitoring en rapportage plaats van de energiebesparing van woningen die niet het B-label of een verbetering van twee klassen in het energielabel hebben bereikt en andere besparingsresultaten als spin-off van Meer met Minder.
4. In 2010 zullen de convenantpartijen, met het oog op de voortgang van het "Werkprogramma Schoon en zuinig" (VROM 7421/september 2007) in het algemeen én met het oog op nieuwe, innovatieve ontwikkelingen ten aanzien van het potentieel voor energiebesparing in de gebouwde omgeving in het bijzonder, gezamenlijk bezien of een verhoging van het met dit convenant beoogde doel mogelijk is en welke randvoorwaarden daarvoor moeten worden ingevuld. Tevens wordt dan op basis van de eerste ervaringsjaren het jaarlijks aantal te verbeteren woningen en andere gebouwen bepaald en welke in artikel 1 derde lid genoemde aanpak de voorkeur heeft om de onder de in artikel 1, eerste lid aangegeven doelstelling te realiseren. Daarna zal de voortgang elke 3 jaar worden geëvalueerd.

Artikel 6 Uitvoeringsorganisatie

1. Teneinde de overeengekomen samenwerking en gezamenlijke aanpak zo goed mogelijk vorm te geven richten de initiatiefnemers een uitvoeringsorganisatie op. De bestuurlijke organisatie hiervan omvat in ieder geval een directeur die verantwoordelijk is voor de uitvoering, een Raad van Toezicht waarin de convenantspartijen toezicht houden op de uitvoering en een Marktforum zoals beschreven in artikel 7.
2. Deze uitvoeringsorganisatie zal, op basis van nader met hen te maken afspraken, in haar organisatorische opzet en werkzaamheden zoveel mogelijk gebruik maken van activiteiten die reeds bij andere relevante organisaties, zoals SenterNovem, MilieuCentraal en EnergieCentrum MKB, worden uitgevoerd.
3. De uitvoeringsorganisatie krijgt als taak om:
  - a. erop toe te zien dat “het Meer met Minder-programma” tot stand komt, uitgevoerd wordt en waar nodig bijgesteld wordt;
  - b. communicatie over doel en mogelijkheden van “het Meer met Minder-programma” voor te bereiden en te ondersteunen;
  - c. initiatieven van de initiatiefnemers om specifieke doelgroepen te benaderen, te ondersteunen en pilot projecten te ondersteunen;
  - d. de deelnemende (uitvoerende) bedrijven aan “het Meer met Minder-programma” op een openbare website te registreren;
  - e. de in artikel 4, tweede lid bedoelde jaarplannen en meerjaarplannen op te stellen;
  - f. de inspanningen van partijen binnen “het Meer met Minder-programma” te registreren teneinde de kwaliteit en de effectiviteit van de verschillende inspanningen te kunnen bewaken en rapportages over de resultaten op te stellen voor de verschillende betrokkenen (waaronder begrepen de rapportage als bedoeld in artikel 4, derde lid);
  - g. waar nodig voorstellen ter bijsturing van het programma te doen om het beoogde doel te kunnen realiseren;
  - h. het secretariaat van het hierna te noemen Marktforum te vervullen en contacten tussen de initiatiefnemers en (deelnemers aan) het Marktforum te onderhouden.
4. De uitvoeringsorganisatie stelt de criteria vast voor uitvoerende bedrijven om zich aan te sluiten bij de onder artikel 2, eerste lid beschreven aanpak en om zich ook als deelnemend bedrijf aan Meer met Minder te kunnen laten registreren.

Artikel 7 Marktforum

Teneinde “het Meer met Minder-programma” zo optimaal mogelijk in te richten en uit te voeren zal de uitvoeringsorganisatie periodiek alle (bij voorkeur representatieve organisaties van) partijen die een belang hebben bij de uitvoering van “het Meer met Minder-programma” raadplegen en hen in de gelegenheid stellen ter zake adviezen uit te brengen.

Artikel 8 Kosten

1. Iedere partij draagt de kosten van zijn eigen inspanningen. De omvang hiervan maakt onderdeel uit van het jaarprogramma.
2. De kosten van de uitvoeringsorganisatie worden geschat op € 4,5 miljoen per jaar en worden gefinancierd uit een nader door initiatiefnemers vast te stellen vaste bijdrage van de deelnemende (uitvoerende) bedrijven voor iedere conform “het Meer met Minder-programma” uitgevoerde opdracht.
3. Tot maximaal € 10 miljoen zullen de energieretailbedrijven tot en met 2010 tekorten van de uitvoeringsorganisatie risicodragend voorfinancieren. Over de aldus door de energieretailbedrijven geleende gelden vergoeden zij zelf de rentekosten.
Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk vanaf 1 januari 2011 moet door de uitvoeringsorganisatie gestart worden met terugbetaling van de door de energieretailbedrijven aan de uitvoeringsorganisatie geleende gelden. Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk per 1 januari 2020 moeten alle door de energieretailbedrijven aan de uitvoeringsorganisatie geleende gelden volledig door de uitvoeringsorganisatie zijn terugbetaald.
Vanaf het moment dat de aflossingen aan de energieretailbedrijven, gelet op de genoemde tijdsaanduidingen, achterblijven, zijn de energieretailbedrijven gerechtigd de in artikel 2, tweede lid, sub c. bedoelde inspanningen naar evenredigheid te beperken of te beëindigen.

Artikel 9 Naleving en geschiloplossing

1. Dit convenant is een overeenkomst naar burgerlijk recht en is bindend voor partijen voor de looptijd, doch is niet in rechte afdwingbaar.

2. Problemen in de uitvoering van “het Meer met Minder-programma” worden door de partijen eerst in onderling overleg besproken alvorens eventueel afzonderlijk naar buiten te treden.
3. Indien het beoogde doel niet worden gehaald en/of partijen afspraken niet nakomen, treden partijen in overleg.
4. Wanneer een partij het convenant opzegt, blijft het convenant voor de overige partijen in stand voor zover de inhoud en strekking ervan zich daartegen niet verzetten.

Artikel 10 Looptijd en wijzigingen

1. Dit convenant treedt in werking op de dag volgend op die waarop het door de partijen is ondertekend en loopt tot en met 31 december 2020.
2. Partijen kunnen in onderling overleg de afspraken van dit convenant wijzigen, mits alle partijen daarmee schriftelijk instemmen.
3. Bij omstandigheden die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit convenant, zullen partijen in overleg treden over wijziging of beëindiging van dit convenant.

Artikel 11 Toetreding tot het convenant

1. Organisaties die de doelstelling van dit convenant onderschrijven en een identificeerbare bijdrage aan de realisatie willen leveren, kunnen na goedkeuring door de partijen toetreden via het tekenen van de toetredingsverklaring.
2. De partijen leggen de voorwaarden voor toetreding en de daarmee samenhangende rechten en verplichtingen vast.
3. Partijen stimuleren actief dat initiatieven in de markt worden toegeleid naar respectievelijk ondergebracht worden in Meer met Minder.

Artikel 12 Publicatie in de Staatscourant

Dit convenant wordt een maand na de inwerkingtreding in de Staatscourant gepubliceerd.

Artikel 13 Bijlagen en verklaring

De bij dit convenant gevoegde bijlagen maken onlosmakelijk deel uit van dit convenant

Aldus opgemaakt en in viervoud ondertekend op 23 januari 2008 te Amersfoort

De Minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

.....
drs. Ella Vogelaar

Bouwend Nederland

.....
mr.drs. L.C. Brinkman

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

.....
dr. Jacqueline Cramer

UNETO-VNI

.....
ir. M. Engels

De Minister van Economische Zaken

.....
mevrouw M.J.A. van der Hoeven

de energieretailbedrijven verenigd in EnergieNed

.....
de heer J.G.M. Alders

de energieretailbedrijven verenigd in VME

.....
ir. J.F.M. van Dijk

Bijlage 1

Lijst van Ministers, branche-verenigingen en bedrijven die dit convenant hebben ondertekend dan wel daartoe zijn toegetreden

Ministers

De Minister voor Wonen, Wijken en Intergratie

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

De Minister van Economische Zaken

Branche-verenigingen

Bouwend Nederland

UNETO/VNI

Bedrijven

Energieretailbedrijven. (Bedrijfsnamen worden op 23 januari 2008 toegevoegd op basis van ondertekende volmachten).

Bijlage 2

Nadere toelichting op de verplichtingen van de initiatiefnemers zoals vastgelegd in artikel 2, tweede lid

Bouwend Nederland

Als bijdrage aan de uitvoering van het Meer met Minder-programma investeert de bouwsector jaarlijks gedurende de looptijd van het MmM-programma ongeveer € 3 miljoen in het faciliteren van bouwbedrijven via een uitgebreid programma met onder meer voorlichting, cursussen, kwaliteitsborging en ondersteuning. Door deze investering worden naar schatting 4.000 bouwbedrijven opgelijnd voor deelname aan het Meer met Minder-programma.

Bouwend Nederland verzorgt voor eigen rekening de eerste twee jaar de huisvesting van de centrale uitvoeringsorganisatie.

Meer met Minder genereert de komende jaren een aanzienlijk additioneel investeringsvolume. Op verzoek van Bouwend Nederland heeft het EIB een schatting gemaakt van wat dat aan extra benodigde capaciteit in de eigen bouwbranche vergt. Het EIB schat dat het Meer met Minder programma een additioneel beslag van 1,5% op de capaciteit doet. Dergelijke capaciteitsschommelingen doen zich in het kader van conjunctuurschommelingen regelmatig voor. De sector heeft in het verleden bewezen grotere verschillen op het capaciteitsbeslag op te kunnen vangen. Bouwend Nederland verwacht dan ook geen capaciteitsproblemen in de eigen sector bij de uitvoering van het Meer met Minder-programma. Als dergelijke problemen zich onverhoopt toch voordoen zal Bouwend Nederland nagaan welke maatregelen zij kan nemen om dat probleem zo veel mogelijk terug te dringen.

UNETO/VNI

Als bijdrage aan de uitvoering van het Meer met Minder-programma investeert de installatiesector jaarlijks gemiddeld € 3 miljoen. De uitgaven zitten vooral in het :

- geven van informatie en voorlichting,
- opzetten en volgen van cursussen,
- opzetten en uitvoeren van kwaliteitsborging,
- ondersteunen van deelnemende bedrijven.

Door deze investering worden in totaal naar schatting 5.000 installatiebedrijven gedurende de looptijd van Meer met Minder opgelijnd voor deelname aan het Meer met Minder-programma.

Meer met Minder genereert de komende jaren een aanzienlijk additioneel investeringsvolume. Op verzoek van Bouwend Nederland heeft het EIB een

schatting gemaakt van wat dat aan extra benodigde capaciteit in de eigen bouwbranche, maar ook in de installatiebranche vergt. Het EIB schat dat het Meer met Minder programma een additioneel beslag van 7% op de capaciteit doet. Dergelijke capaciteitsschommelingen hebben zich wel vaker voorgedaan, terwijl verwacht mag worden dat de extra vraagimpuls in de eerste jaren zich geleidelijk zal manifesteren. Het is echter meer dan duidelijk dat vanuit de installatiesector, zowel de bedrijven, het ontwikkelings- en opleidingsfonds (OTIB) alsmede de brancheorganisatie (UNETO-VNI) extra inspanningen zullen leveren om de instroom op het noodzakelijke niveau te krijgen.

Energieretailbedrijven

Indicatieve opbouw van de jaarlijkse kosten van de inspanningen door de energieretailbedrijven:

Klanten rechtstreeks informeren over het "Meer met Minder-programma" (mediabestedingen, mailing bij factuur/verhuizing, website, klantcontacten en advisering)	€ 7.500.000
Verlagen voorschotnota conform besparing als gevolg van maatregelen uit "Meer met Minder-programma"	€ 3.150.000
Met voorrang en zonder extra kosten een op afstand uitleesbare meetinrichting plaatsen met aansluitend gedurende een jaar tenminste eens per maand elektronisch informatie over het verbruik	€ 10.000.000
Gratis beschikbaar stellen van een energiebewustwordingspakket	€ 12.600.000
Rentelasten voorfinanciering uitvoeringsorganisatie 2008-2010	€ 450.000

Deze bedragen zijn gebaseerd op effectiviteit van het Meer met Minder programma van 210.000 woningen per jaar na de opstart fase, met uitzondering van de posten klanten informeren en voorfinancieren rentelasten (deze twee posten zijn volume onafhankelijk). De uiteindelijke totale bijdrage is van afhankelijk van het daadwerkelijk aantal verbeterde woningen.